

Uchwała Nr XXXI/22/2013
Rady Miasta Włocławek
z dnia 25 marca 2013 r.

w sprawie przyjęcia „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2013-2015”.

Na podstawie art 18 ust 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz 1591, z 2002r Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz 558, Nr 113, poz 984, Nr 153, poz 1271, Nr 214 poz. 1806, z 2003 r Nr 80, poz 717, Nr 162, poz 1568, z 2004 r Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 z 2005 r. Nr 172, poz 1441, Nr 175, poz 1457, z 2006 r Nr 17, poz 128, Nr 181, poz 1337 z 2007 r. Nr 48, poz 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r Nr 180, poz 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r Nr 52, poz 420, Nr 157, poz 1241, z 2010 r Nr 28, poz 142, poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz 113, Nr 117, poz. 679, Nr 134, poz. 777, Nr 217, poz 1281 i Nr 149, poz 887, z 2012 r poz 567, oraz z 2013r poz 153) i art 12 pkt 11 w związku z art 92 ust.1 pkt 1 i ust 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r Nr 142, poz 1592, z 2002 r Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz 558, Nr 113, poz 984, Nr 153, poz 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz 1806, z 2003 r Nr 162, poz. 1568, z 2004 r Nr 102, poz 1055, z 2007 r Nr 173, poz 1218, z 2008 r. Nr 180, poz 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 92, poz 753, Nr 157, poz. 1241, z 2010 r Nr 28, poz 142 i 146, Nr 40, poz 230 i Nr 106, poz 675 oraz z 2011 r. Nr 21, poz 113, Nr 149, poz 887 i Nr 217, poz 1281) oraz art 176 pkt 1 i art 179 ust 2 oraz art. 180 pkt 1 i art 182 ust 6 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2013r poz 135 i poz 154)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2013-2015”, zwany dalej „Programem” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Włocławek

§ 3 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Włocławek

Przewodniczący

Rady Miasta Włocławek

Stanisław Wawrzonkoski

Uzasadnienie

W związku z wejściem w życie z dniem 01 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r. poz. 135, z 2012r. poz. 1519, i z 2013r. poz. 154) zachodzi konieczność opracowania i realizacji 3-letniego: gminnego programu wspierania rodziny (art. 176 pkt 1) oraz powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej (art. 180 pkt 1) zawierającego m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Opracowany Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2013-2015, z uwagi na fakt, że Włocławek jest miastem na prawach powiatu obejmuje zadania własne gminy oraz powiatu. Program uwzględnia lokalne uwarunkowania, nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej, których nadrzędnym celem jest wspieranie rodziny w jej opiekuńczo-wychowawczej roli wobec dzieci oraz zapewnienie małoletnim miejsc pobytu w opiece zastępczej.

W roku 2012 w pieczy zastępczej przebywało ogółem 436 małoletnich; w tym 204 w rodzinach zastępczych działających na terenie miasta Włocławek, 163 w 4 placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta Włocławek oraz 69 w sąsiednich powiatach (31 w rodzinach zastępczych i 38 w pieczy instytucjonalnej). Najczęstszym powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej był brak możliwości zapewnienia im prawidłowej opieki przez rodziców z powodu uzależnienia od alkoholu oraz niewydolności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Przedmiotowy Program służy rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej i jej profesjonalizacji oraz stanowi podstawowe narzędzie do realizacji zadań gminy i powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

WZ. PREZYDENTA MIASTA

Janek Kuźniwicz
Zastępca Prezydenta

Z up. DYREKTORA
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

Lucja Pawlaczyk
Zastępca Dyrektora
ds. Pomocy Środowiskowej

Załącznik do
Uchwały Nr
XXXI/22/2013
Rady Miasta Włocławek
z dnia 25 marca 2013 r

**„Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy
zastępczej w Gminie Miasto Włocławek
na lata 2013 – 2015”**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku
luty 2013 r.

1	I. Wprowadzenie.	3
2	II. Podstawy prawne Programu.	4
3	III. Adresaci Programu.	4
4	IV. Realizatorzy Programu i partnerzy.	5
5	V. Wspieranie rodziny na terenie Miasta Włocławek.	5
6	1. Diagnoza sytuacji rodzin. 2. Zasoby: 2.1 Praca z rodziną. 2.2 Pomoc w opiece i wychowaniu. 2.3 Poradnictwo specjalistyczne.	5
7	VI. Piecza zastępcza na terenie miasta Włocławek.	11
8	1. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej. 2. Rodzinna piecza zastępcza 3. Instytucjonalna piecza zastępcza 4. Usamodzielnieni wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	
9	VII. Limit rodzin zastępczych zawodowych.	15
10	VIII. Zagrożenia/szanse oraz słabe/mocne strony realizacji programu w zakresie wspierania rodziny i rozwoju systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Włocławek. Analiza SWOT.	16
11	IX. Oczekiwane rezultaty realizacji Programu.	17
12	X. Założenia programowe Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2013 - 2015	18
13	XI. Źródła finansowania Programu.	20
14	XII. Monitoring i ewaluacja Programu	21

I. Wprowadzenie.

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.), wprowadziła znaczące zmiany w dotychczas funkcjonującym modelu opieki nad dzieckiem i rodziną. Ustawa zawiera nowe regulacje w zakresie pracy z rodziną biologiczną oraz wprowadza nowe rozwiązania w organizacji rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto w sposób kompleksowy określa kierunki wspierania rodziny naturalnej, wdraża rozbudowany system profilaktyki oraz zakłada intensyfikację działań na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńcze i wychowujące małoletnie dzieci. Ustawa podkreśla zasadę, że odebranie dziecka rodzinie dysfunkcyjnej ma być ostatecznością, a pobyt małoletnich w pieczy zastępczej okresowy i przejściowy.

Według nowych rozwiązań prawnych wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

W celu zbudowania spójnego systemu wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem, ustawodawca dokonał podziału kompetencji nakładając nowe obowiązki w tym zakresie na jednostki samorządu terytorialnego.

Na poziomie gminy do zadań własnych należy:

1. praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych prowadzona przez asystenta rodziny,
2. zapewnienie rodzinie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, terapii, pomocy prawnej,
3. tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego,
4. współfinansowanie pobytu dziecka z terenu gminy w pieczy zastępczej,
5. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

Do zadań własnych powiatu należy:

1. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
2. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą,
3. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych oraz szkolenie kandydatów do pełnienia tych funkcji,
4. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
5. prowadzenie całodobowych placówek opiekuńczo - wychowawczych,
6. finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Do zadań własnych samorządu województwa należy prowadzenie regionalnych placówek opiekuńczo - terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych. Organizowanie i prowadzenie ośrodka adopcyjnego jest dla samorządu województwa zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej.

Do kompetencji gminy i powiatu należy również opracowanie i realizacja 3-letniego: gminnego programu wspierania rodziny (art.176 ust. 1) oraz powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej zawierającego między innymi coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych (art. 180 ust. 1). Z uwagi na fakt, że Włocławek jest miastem na prawach powiatu przygotowany Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2013 - 2015, obejmuje jednocześnie zadania własne gminy oraz powiatu. Program uwzględnia lokalne uwarunkowania, nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej, wskazuje na konieczność utrzymania dzieci w ich naturalnym środowisku oraz akcentuje podjęcie działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą.

Zakłada się, że głównym rezultatem realizacji Programu będzie:

1. rozwój usług świadczonych na rzecz rodziny naturalnej ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia środowiskowego systemu wsparcia dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
2. wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
3. przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
4. zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz adopcyjnych,
5. minimalizowanie instytucjonalnej pieczy nad dzieckiem na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej,
6. zahamowanie wzrostu liczby dzieci przebywających w różnych formach opieki poza rodziną naturalną,
7. zapobieganie wykluczeniu społecznemu pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Uchwalenie Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2013-2015, pozwoli na aplikowanie o środki zewnętrzne na realizację programów z zakresu wsparcia rodziny i rozwoju działań na rzecz pieczy zastępczej.

Program ma charakter otwarty, co oznacza, że w miarę pojawiania się nowych problemów oraz uregulowań prawnych można będzie go modyfikować, dostosowując do aktualnej sytuacji prawnej i możliwości finansowych.

Przedłożony dokument opracował Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku, który na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Włocławek jest podmiotem organizującym pracę z rodziną oraz wyznaczony został na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

II. Podstawy prawne Programu.

Działania w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483),
2. Konwencja o Prawach Dziecka,
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182),
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788),
7. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1592 z późn. zm.),
9. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720),
10. Zarządzenie Nr 240/2011 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 10 listopada 2011 r. w sprawie wyznaczenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
11. Zarządzenie Nr 241/2011 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie wyznaczenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku na podmiot organizujący pracę z rodziną,

III. Adresaci Programu.

Adresatami programu są osoby i rodziny wymagające wsparcia, dzieci oraz instytucje zaangażowane w realizację programu, a mianowicie:

1. rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zagrożone umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej,
2. rodziny z małoletnimi dziećmi, niewydolne wychowawczo, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej,
3. rodziny z dziećmi będące w sytuacji kryzysowej,
4. matki samotnie wychowujące dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej,
5. rodziny biologiczne, którym została ograniczona władza rodzicielska, a ich dzieci przebywają w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
6. rodziny zastępcze sprawujące pieczę nad dzieckiem pozbawionym właściwej opieki rodzicielskiej,
7. usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
8. kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

IV. Realizatorzy Programu.

Rodziny zastępcze, Rodziny pomocowe, Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rodzinny, Policja, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Urząd Miasta Włocławek, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, organizacje pozarządowe, placówki systemu oświaty i ochrony zdrowia, środki masowego przekazu.

Koordynatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku.

Realizacja zadań Programu jest możliwa pod warunkiem wypracowania zintegrowanego systemu działań z w/w partnerami.

V. Wspieranie rodziny na terenie miasta Włocławek w latach 2013 - 2015.

1. Diagnoza sytuacji rodzin.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego obok bezrobocia i niepełnosprawności jest jednym z najczęstszych powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku. W roku 2012 różnymi formami pomocy i wsparcia objęto 7.845 rodzin oraz 15.389 osób w tych rodzinach, co stanowi 13,75% ogółu mieszkańców miasta. Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. Włocławek zamieszkiwało 111.839 osób (źródło: WSO Urząd Miasta Włocławek).

Z powodu bezrobocia w 2012 r. różnymi formami pomocy objęto 6.007 rodzin i 13.207 osób w tych rodzinach, czyli odpowiednio 76,57% rodzin wspartych przez MOPR i 85,82% osób. Z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego udzielono pomocy na rzecz 1.558 rodzin (19,85%) i 5.242 osób w tych rodzinach (34,06%). Znaczny odsetek wśród tych osób stanowią beneficjenci długotrwale korzystający ze świadczeń pomocy społecznej. Szczegółowy wykaz powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku przedstawia tabela nr 1

Tabela nr 1. Powody udzielenia przez MOPR Włocławek świadczeń pomocy społecznej w roku 2012.

Powody trudnej sytuacji życiowej wynikające z art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	1	6.750	14.042

Bezdomność	2	267	332
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	311	1.432
w tym:			
- wielodzietność	4	175	923
Bezrobocie	5	6 007	13.207
Niepełnosprawność	6	1675	3.246
Długotrwała lub ciężka choroba	7	1.605	2.770
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	8	1.558	5.242
w tym:			
- rodziny niepełne	9	1.304	3.792
- rodziny wielodzietne	10	439	2330
Przemoc w rodzinie	11	6	14
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	12	0	0
Alkoholizm	13	465	732
Narkomania	14	7	9
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15	142	183
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	16	0	0
Zdarzenie losowe	17	19	33
Sytuacja kryzysowa	18	5	14
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	19	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR Włocławek

Na rodzaj i zakres udzielanych świadczeń pomocy społecznej zasadniczy wpływ ma sytuacja gospodarcza kraju i lokalny rynek pracy. Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta Włocławek zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy we Włocławku na koniec grudnia 2012 roku wynosiła 10.927 osób. Stopa bezrobocia wg stanu na dzień 31.12.2012 r. dla powiatu grodzkiego osiągnęła poziom 20,6%. Informację dotyczącą liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP oraz zmiany wysokości stopy bezrobocia dla miasta Włocławek przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w mieście Włocławek (stan na koniec okresu).

Miesiąc 2012	2012-09	2012-10	2012-11	2012-12	2013-01
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	10.395	10.637	10.713	10.927	11.353
Stopa bezrobocia	19,7%	20,1%	20,3%	20,6%	Brak danych

Źródło: www.wup.torun.pl

Utrzymujący się od kilku lat wysoki stopień bezrobocia oraz przesłanki wymienione w tabeli nr 1 wraz z towarzyszącą niedojrzałością emocjonalną, brakiem kluczowych kompetencji społecznych i zaburzeniami w pełnieniu ról małżeńskich negatywnie wpływają na prawidłowe funkcjonowanie rodziny. W konsekwencji powodują niewywiązywanie się rodziców z obowiązków rodzicielskich wobec własnych dzieci, co skutkuje koniecznością zapewnienia małoletnim opieki i wychowania w pieczy zastępczej. W 2012 r. poza rodziną naturalną przebywało łącznie 436 małoletnich

Tabela nr 3. Liczba dzieci umieszczonych poza rodziną naturalną w 2012 roku.

Liczba dzieci umieszczonych poza rodziną naturalną w 2012 roku	Na terenie miasta Włocławek	Na terenie innych powiatów
Placówki opiekuńczo – wychowawcze	163	38
Rodziny zastępcze	204	31
Ogółem	367	69

Źródło: Opracowanie własne MOPR Włocławek

2. Zasoby.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zapewnia się wsparcie prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu.

2.1. Praca z rodziną.

Z rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych prowadzona jest praca socjalna z wykorzystaniem nowatorskich metod pracy socjalnej. W ramach projektu „Aktywna Integracja – projekt Systemowy MORP Włocławek” od 2009 roku zrealizowano Program Aktywności Lokalnej – praca z rodziną metodą Konferencji Grupy Rodzinnej. Metoda ta jest spotkaniem jak największej liczby członków rodziny i osób bliskich dla rodziny w celu próby rozwiązania problemu jaki się w niej pojawił. Jest szansą daną rodzinie, jako pierwszej instytucji odpowiedzialnej za nią samą, na podjęcie samodzielnej próby zmięczenia się z problemem, często przed ingerencją ze strony pomocy społecznej. Rodzina posiada także informacje, których osoba spoza rodziny może nigdy nie uzyskać, włączając w to rodzinne sekrety, często bezpośrednio związane z sytuacją w jakiej znalazło się dziecko. W Programie KGR wzięło udział ogółem 38 rodzin, które stworzyły plan reintegracji, zmierzający do poprawy swojej sytuacji. Dzięki uczestnictwu w Konferencji członkowie tych rodzin nabyli umiejętności w zakresie

samodzielnego rozwiązywania trudnych sytuacji i codziennych problemów życiowych, zwiększyło się poczucie odpowiedzialności, stworzono warunki do odbudowania, naprawienia i utrzymania więzi rodzinnych oraz pozostawienia dziecka w rodzinie naturalnej.

Od 2006 roku pracownicy socjalni stosują nowatorską metodę pracy z podopiecznymi Ośrodka: Centrum Aktywności Lokalnej (CAL). Służy ona budowaniu dobra publicznego i zaufania społecznego. Opierając się na zasadach tolerancji, poszanowania praw człowieka, solidarności społecznej inicjuje działania służące aktywizacji, edukacji i rozwojowi środowiska lokalnego. Odpowiada na rozpoznane potrzeby społeczności lokalnej, angażuje mieszkańców i ich rodziny w proces rozwiązywania problemów społeczności w myśl zasady „Pomóżmy ludziom aby pomogli sobie sami”. Pracownicy socjalni pracują tą metodą z podopiecznymi, włączając ich w proces przygotowania każdego z podejmowanych działań. CAL jest odpowiedzią na potrzeby środowiska lokalnego, gdzie mieszkańcy sami diagnozują swoje potrzeby i wspólnie dążą do ich zaspokojenia. CAL włączony jest w projekt systemowy MOPR, gdzie przybrał formę Programów Aktywności Lokalnej. W latach 2008 - 2012 w ramach projektu zrealizowano 23 takie programy.

Praca metodą CAL angażuje w sprawy społeczności lokalnej całe rodziny, angażując je w pozyskanie funduszy (sponsorów), osobistą pracę np. przy remontach i porządkowaniu wspólnych przestrzeni, wzajemne wspieranie się i pomoc w trudnych sytuacjach. Działania te budują system wzajemnej pomocy, integrują społeczność, minimalizują anonimowość i obojętność. Dzięki tym działaniom pracownicy socjalni zyskują wśród swoich podopiecznych faktycznych partnerów, z którymi mogą współpracować w celu pokonywania sytuacji kryzysowej rodziny. Są to projekty łączące działania aktywizacyjne, integracyjne z kulturalnymi. Pozwalają uczestnikom na odbudowanie wiary we własne siły, możliwości, odbudowują poczucie własnej wartości w pozytywnym aspekcie, zmniejszają roszczeniowość i bierność, a przede wszystkim poprawiają poziom społecznego funkcjonowania tych rodzin.

Asystent rodziny to nowa forma pomocy środowiskowej skierowana do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin, których dzieci czasowo przebywają w pieczy zastępczej. Główną rolą asystenta jest pomoc rodzinie w osiągnięciu podstawowego poziomu stabilności życiowej, w celu umożliwienia wychowywania dziecka w środowisku naturalnym.

Do najważniejszych zadań asystenta rodziny należy:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
2. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wychowawczych z dziećmi,
3. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
4. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
5. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny,
6. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.

W 2012 r. MOPR przystąpił do ogłoszonego przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej konkursu ofert pn. „Asystent rodziny 2012”. Pozyskane z tego tytułu środki finansowe (w wysokości 60.000 złotych) pozwoliły na sfinansowanie zatrudnienia 6 asystentów rodziny w okresie od dnia 03.09.2012 r. do dnia 31.12.2012 r. Ze względu na krótki okres realizacji Programu, praca asystenta została skierowana na rodziny naturalne dzieci przeżywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych oraz rodzinach zastępczych.

Tabela nr 4. Rodziny objęte pracą asystenta w 2012 roku.

Rodziny objęte pracą asystenta w okresie IX-XII 2012. w ramach programu MPiPS „Asystent rodziny 2012”	1	Liczba rodzin
Liczba środowisk rozpoznanych i zakwalifikowanych do pracy z asystentem rodziny.	2	57
Liczba rodzin, które wyraziły zgodę na współpracę z asystentem rodziny.	3	31
Liczba rodzin, które odmówiły współpracy z asystentem rodziny.	4	26
Faktyczna liczba rodzin objętych wsparciem asystenta.	5	31

Zródło: Opracowanie własne MOPR Włocławek.

W 2013 r. z budżetu miasta Włocławek finansowane są koszty wynagrodzenia 5 osobowego zespołu asysty rodzinnej funkcjonującego w strukturach MOPR. Mając na uwadze lokalne potrzeby w zakresie wspierania rodziny, w latach 2013 – 2015, MOPR będzie kontynuował zadanie pozyskiwania środków z budżetu państwa na zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny. Aktualnie przygotowany jest wniosek o dotację na realizację Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2013 rok – „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej.” W wyniku pozyskanej dotacji planuje się zwiększyć liczbę asystentów rodziny do 10 osób.

2.2. Pomoc w opiece i wychowaniu.

Istotną rolę w wspieraniu rodziny dysfunkcyjnej stanowi działalność placówek wsparcia dziennego MOPR. Świetlice prowadzone są w formie opiekuńczej i zapewniają łącznie 225 miejsc dla dzieci w wieku 7 - 16 lat, funkcjonują cały rok kalendarzowy w dni robocze w godz. 10.00 - 18.00. Placówki na bieżąco rozszerzają ofertę zajęć edukacyjnych, ulepszają standard warunków lokalowych, wymieniają wyposażenie, a pracownicy systematycznie podnoszą kwalifikacje zawodowe. W życiu najmłodszych mieszkańców placówki wsparcia dziennego MOPR odgrywają szczególne znaczenie, są bowiem miejscem bezpiecznego oparcia oraz uzyskania fachowej pomocy w przezwyciężeniu trudności i problemów.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do najważniejszych zadań Świetlic należy:

- zapewnienie dziecku okresowej opieki i wychowania,
- rozpoznawanie trudności i problemów wychowawczych dziecka,
- pomoc w nauce oraz prowadzenie różnorodnych zajęć wynikających z potrzeb dzieci i środowiska lokalnego,
- organizacja czasu wolnego, zabaw, zajęć sportowych oraz rozwój zainteresowań,
- współpraca z rodzicami/opiekunami i placówkami oświatowymi,
- zapewnienie posiłku.

Tabela nr 5. Organizacja placówek wsparcia dziennego MOPR w 2012 roku.

placówka	Świetlica „Zapiecek” ul. 3 Maja 6	Świetlica „Zefir” ul. Gałczyńskiego 9a	Świetlica „Zacisze” ul. Zakręt 8	Świetlica „Zorza” ul. Żytnia 58	Świetlica „Zachęta” ul. Wieniecka 42
----------	--------------------------------------	--	-------------------------------------	------------------------------------	--

obszar działania	Śródmieście	Południe	Leopoldowo	K. Wielkiego	Zazamcze
rok rozpoczęcia działalności w strukturach MOPR	2000	2000	2000	2000	2008
liczba miejsc regulaminowych	60	30	60	35	40
liczba dzieci korzystających z pobytu w 2012 r.	139	60	101	36	47
W roku 2012 z pobytu w placówkach wsparcia dziennego skorzystało 383 dzieci.					

Zródło: Opracowanie własne MOPR Włocławek

Poza systemem MOPR na terenie Miasta Włocławek w 2012 r. funkcjonowały 3 niepubliczne placówki wsparcia dziennego działające na zlecenie Prezydenta Miasta Włocławek.

Tabela nr 6. Niepubliczne placówki wsparcia dziennego.

lp.	Podmiot prowadzący	Nazwa placówki	Adres
1	IPD Włocławek, ul. Kaliska 1	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze	ul. Kaliska 1, Włocławek
2	IPD Włocławek, ul. Kaliska 1	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze	ul. Barska 29, Włocławek
3	Świetlica Oratorium	Świetlica Oratorium	ul. Kościelna 8, Włocławek

2.3. Poradnictwo Specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. W MOPR powyższe zadanie realizuje Sekcja Interwencji Kryzysowej i Wspierania Rodziny przy ul. Żytniej 58, do której zgłaszają się osoby z problemami mieszkaniowymi, prawnymi, emocjonalnymi, opiekuńczo - wychowawczymi, uzależnienia oraz konfliktu małżeńskiego, rodzinnego i finansowego.

W 2012 roku wieloaspektowa pomoc specjalistyczna została udzielona w formie:

- Pracy socjalnej – polegającej na pomocy w osobistym i społecznym usamodzielnianiu, realizowanej w ramach kontaktów interpersonalnych między pracownikiem socjalnym a osobami wspomaganymi – udzielono 1.446 porad dla 893 rodzin.
- Poradnictwa psychologicznego - realizowanego poprzez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii indywidualnej, ambulatoryjnej oraz terapii w środowisku. Pomocą psychologiczną objęto 208 rodzin, udzielono 892 porad oraz terapii psychologicznych
- Poradnictwa prawnego – realizowanego poprzez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony

praw lokatorów. Udzielono 677 porad prawnych dla 348 rodzin.

- Poradnictwa pedagogicznego - obejmującego szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych. Pedagog udzielił 135 porad, pomocą objęto 99 rodzin.

VI. Piecza zastępcza na terenie miasta Włocławek.

1. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 240/2011 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 10 listopada 2011 r. zadanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku. Do najważniejszych zadań organizatora należy:

1. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
2. Kwalifikowanie i opiniowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych.
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
4. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.
5. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.
6. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
7. Prowadzenie działalności diagnostyczno - konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub rodzinnego domu dziecka.
8. Organizowanie i prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
9. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy.
10. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki nad dzieckiem.

2. Rodzinna piecza zastępcza.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą czasowej opieki nad dzieckiem, której rodzice nie są w stanie zapewnić i trwa nie dłużej niż do momentu uzyskania przez dziecko pełnoletności. Rodzinne formy pieczy zastępczej są najbardziej zbliżone do naturalnego środowiska, w którym dziecko powinno się wychowywać. Rodzina zastępcza to taka, która zapewni opiekę i wychowanie dziecku, pozbawionemu całkowicie lub czasowo opieki rodzicielskiej, które z powodu przeszkód natury prawnej (rodzice nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej), nie może być przysposobione. Rodzinna piecza zastępcza może być ustanowiona także dla dziecka, które ma uregulowaną sytuację prawną, ale z innych przyczyn nie udaje się znaleźć dla niego rodziny adopcyjnej. Najczęściej występujące powody umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej to: alkoholizm rodziców, uzależnienie od środków psychoaktywnych, stosowanie przemocy, zaniedbywanie, długotrwała choroba, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Osoby, które podejmują się opieki nad dzieckiem jako rodzina zastępcza nie zastępują w sensie prawnym rodziców naturalnych dziecka. Na rodzicach biologicznych nadal spoczywa obowiązek alimentacyjny. Mogą też mieć wpływ na podejmowanie decyzji dotyczących dziecka.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wprowadza zmiany w klasyfikacji

dotyczącej rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą dziadkowie lub rodzeństwo dziecka. Od dnia 1 stycznia 2012 r. rodziny zastępcze niespokrewnione zmieniły nazwę na rodziny zastępcze niezawodowe, które mogą tworzyć osoby z dalszej rodziny dziecka lub osoby dla niego obce. Zgodnie z art. 39 ust. 1 cytowanej ustawy formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - spokrewniona (tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, wstępni lub rodzeństwo dziecka),
 - niezawodowa (tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
 - zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,
- 2) rodzinny dom dziecka.

Funkcję rodziny zastępczej mogą pełnić osoby, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie są i nie byli pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do małoletniego wynika z tytułu egzekucyjnego,
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone zaświadczeniami o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionymi przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- zapewniają odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspakajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym: rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

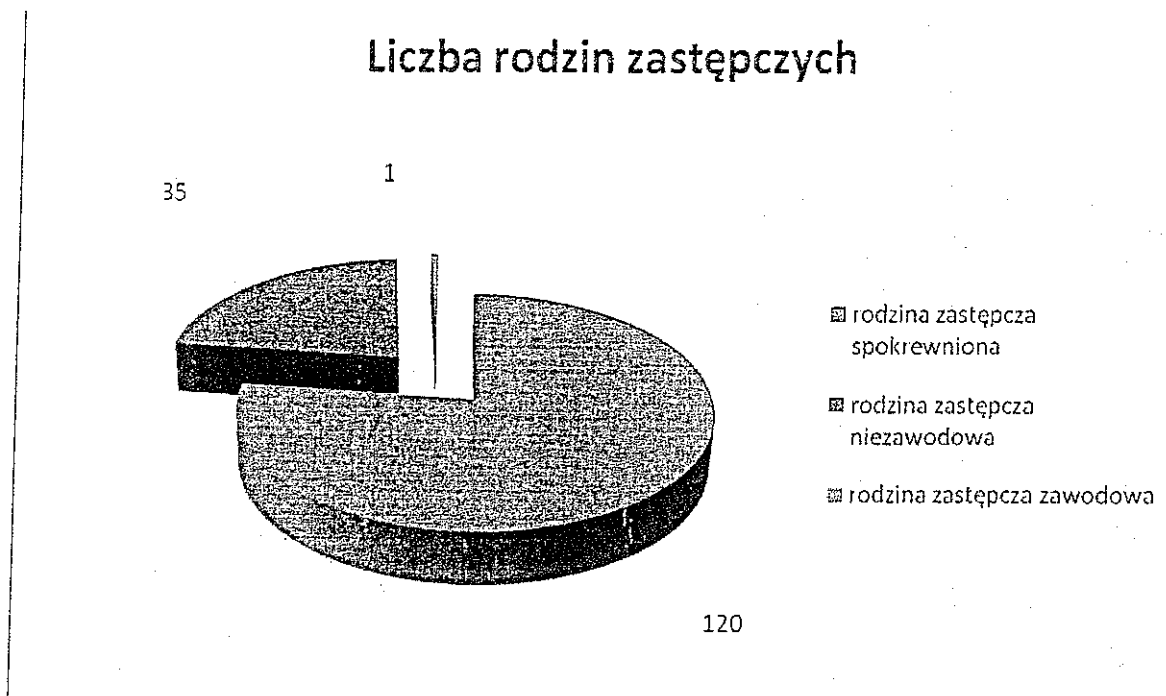
Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia Sądu Rodzinnego. Liczbę rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Włocławek (stan na dzień 31.12.2012 r.) przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 7. Liczba rodzin zastępczych w roku 2012.

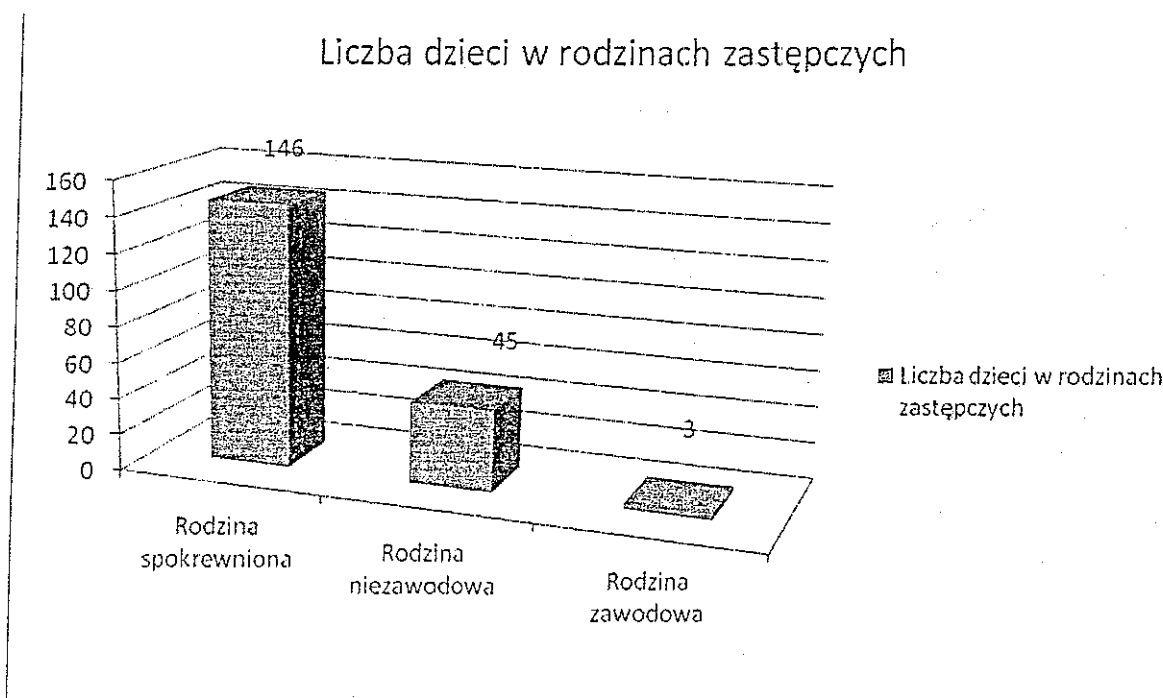
Rodzaj rodziny zastępczej	Ilość rodzin zastępczych	Ilość dzieci w rodzinach zastępczych
Rodzina zastępcza spokrewniona	120	146
Rodzina zastępcza niezawodowa	35	45
Rodzina zastępcza zawodowa, w tym:	1	3
specjalistyczna	0	0
Ogółem	156	194

Źródło: Opracowanie własne MOPR.

Z przedstawionych danych wynika, że na terenie miasta Włocławek większość rodzin zastępczych to rodziny spokrewnione, w których opiekę sprawują dziadkowie lub rodzeństwo dziecka. Niepełna ¼ dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – 23,20% przebywa w rodzinach zastępczych niezawodowych. Tylko 1,5% wychowanków to dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej zawodowej.

Wykres nr 1. Liczba rodzin zastępczych.

Wykres nr 2. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych

W 2012 r. Sąd Rodzinny ustanowił 7 rodzin niezawodowych dla 8 dzieci oraz 19 rodzin spokrewnionych dla 21 małoletnich. Koszty pobytu dziecka w rodzinie zastępczej pokrywa powiat, który jest także zobowiązany do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka

w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku, gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej było miasto Włocławek. Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów pokrywane są na podstawie porozumień zawartych między powiatami. W roku 2012 w rodzinach funkcjonujących na terenie 12 powiatów przebywało 31 dzieci z Włocławka.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Zgodnie z art. 93 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest przez:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Ustawa wymienia następujące typy placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- socjalizacyjne,
- interwencyjne,
- specjalistyczno-terapeutyczne,
- rodzinne.

Prowadzenie placówek należy do zadań własnych powiatu. Według stanu na dzień 31.12.2012 działające na terenie Miasta Włocławek 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniały 120 miejsc. Skierowania do placówek wydaje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku, który realizuje postanowienia Sądu Rodzinnego w zakresie obowiązku umieszczenia dzieci w pieczy instytucjonalnej.

Tabela nr 8. Organizacja placówek o-w na terenie miasta Włocławek na dzień 1.01.2013 r.

Nazwa placówki	Typ placówki	Rodzaj i liczba miejsc
1	2	3
Centrum Opieki nad Dzieckiem ul. Żytnia 55, Włocławek	Socjalizacyjno-Interwencyjna Socjalizacyjna Interwencyjna	30 miejsc socjalizacyjno - interwencyjnych 10 miejsc socjalizacyjnych 10 miejsc interwencyjnych
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Maluch” ul. Sielska 3, Włocławek	Socjalizacyjno-interwencyjna	27 miejsc socjalizacyjnych 3 miejsca interwencyjne
Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka” ul. Pszczela 20, Włocławek	Socjalizacyjna	22 miejsca socjalizacyjne
Dom Dziecka Caritas Diecezji Włocławskiej ul. Leśna 2a, Włocławek	Socjalizacyjna	14 miejsc socjalizacyjnych

W roku 2012 placówki zapewniły opiekę i pobyt następującej liczbie dzieci:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Maluch” - 64 wychowanków,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza - 60 wychowanków,
- Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka” - 27 wychowanek,
- Dom Dziecka im. Ks. Bp W. Owczarka - 7 wychowanków.

Łącznie w roku 2012 w placówkach całodobowych na terenie Miasta Włocławek przebywało 168 małoletnich. W przypadku braku miejsc w placówkach na terenie miasta MOPR poszukuje

miejsc w placówkach funkcjonujących na terenie innych powiatów W 2012 roku liczba dzieci pochodzących z miasta Włocławek, a umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów wynosiła 37 dzieci.

4. Usamodzielnieni wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Usamodzielnienie wychowanków to proces bardzo długi i złożony. Jego prawidłowy przebieg uzależniony jest od wielu czynników i osób, które mają wpływ na wychowanka w czasie pobytu w placówce czy w rodzinie zastępczej. Dorosli wychowankowie opuszczający zarówno rodziny zastępcze, jak i placówki opiekuńczo-wychowawcze spotykają się wieloma problemami, które przychodzi im rozwiązywać samodzielnie, najczęściej bez wsparcia rodziny biologicznej. Największym problemem jest brak możliwości pozyskania własnego mieszkania. Brak stabilizacji mieszkaniowej, częsta zmiana miejsca pobytu generuje szereg problemów związanych z podjęciem zatrudnienia i pozyskaniem stałego źródła dochodu. Młodzi ludzie opuszczający pieczę zastępczą wykazują bierną postawę i brak motywacji do podwyższania swoich kwalifikacji, zdobycia zawodu i podjęcia pracy. Utrudnia to w znaczący sposób realizację indywidualnych programów usamodzielnienia i szansę na samodzielne życie.

Zapis art.33 pkt. 2, lit. a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mówi: „piecza zastępcza zapewnia przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia.” Niezbędne są zatem działania wpierające i aktywizujące młodych ludzi realizujących programy usamodzielnienia, aby stworzyć im możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku społecznym.

Dorosłym wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą zgodnie z ustawą przysługują następujące formy pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki- świadczenie comiesięczne,
- jednorazowa pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
- jednorazowa pomoc na usamodzielnienie

Usamodzielnianym wychowankom udziela się także pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i podjęciu zatrudnienia.

W roku 2012 wychowankowie rodzin zastępczych otrzymali pomoc:

- pieniędzy z tytułu kontynuowania nauki	- 70 wychowanków,
- pieniędzy na zagospodarowanie	- 9 wychowanków,
- pieniędzy na usamodzielnienie	- 4 wychowanków.

Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych w roku 2012 korzystali z pomocy w formie:

- pieniędzy na kontynuowanie nauki	- 37 wychowanków,
- pieniędzy na zagospodarowanie	- 7 wychowanków,
- pieniędzy na usamodzielnienie	- 8 wychowanków.

VII. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2013-2015.

Limit rodzin zawodowych został określony na podstawie danych ilościowych w zakresie rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Włocławek oraz liczby dzieci w nich umieszczonych. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła obowiązek planowania liczby rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w powiecie. Zgodnie z art. 54 ust. 2 „z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej”. Oznacza to, że rodziną zastępczą zawodową może zostać wyłącznie rodzina posiadająca już określone doświadczenie w sprawowaniu pieczy zastępczej

Planując limit rodzin zastępczych brano pod uwagę możliwość przekształcenia obecnie funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych w zawodowe, analizę danych dotyczących funkcjonowania rodzin zastępczych oraz możliwości finansowe miasta.

Tabela nr 9. Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych.

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych	
2013	Rodziny zawodowe	1
	Rodziny niezawodowe przekształcone w zawodowe	2
2014	Rodziny zawodowe	4
	Rodziny niezawodowe przekształcone w zawodowe	1
2015	Rodziny zawodowe	5
	Rodziny niezawodowe przekształcone w zawodowe	1

VIII. Zagrożenia/szanse oraz słabe/mocne strony realizacji programu w zakresie wspierania rodziny i rozwoju systemu pieczy zastępczej. Analiza SWOT.

Analiza SWOT jest jednym z narzędzi diagnozy, która ma na celu przedstawienie słabych i mocnych stron systemu, w tym przypadku wsparcia rodziny i dziecka. Przeprowadzona analiza obejmuje: siły – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną, słabości – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną, szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów, zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów. Z uwagi na charakter opracowania odstąpiono od hierarchizowania występujących zjawisk, uznając, że wszystkie w pewnych okolicznościach mogą odgrywać rolę znaczącą i decydującą w odniesieniu do poszczególnych osób i sytuacji problemowych.

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystne uregulowania prawne w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną, 2. Dostosowana struktura MOPR do wymogów ustawowych, 3. Wykwalifikowana kadra MOPR. 4. Świadomość problemu dysfunkcji rodziny w sprawach opiekuńczo- wychowawczych, 5. Infrastruktura pomocy społecznej nakierowana na wsparcie rodziny, 6. Rozbudowana sieć placówek wsparcia dziennego i placówek opiekuńczo – wychowawczych, 7. Zaangażowana kadra w placówkach wsparcia dziennego, 8. Dostępność do niematerialnych i specjalistycznych form pomocy, 9. Wykwalifikowana kadra otwarta na podwyższanie kwalifikacji zawodowych, 10. Doświadczenie we wdrażaniu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słaba motywacja klientów pomocy społecznej do korzystania z pomocy specjalistycznej, 2. Preferowanie pieniężnych form pomocy, 3. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura opieki i wsparcia dla dzieci poniżej 7 roku życia oraz młodzieży, 4. Deficyt pogłębionej pracy z rodzinami naturalnymi w placówkach wsparcia dziennego, 5. Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, rotacyjnych, sprzyjających reintegracji rodziny, 6. Niewystarczające wsparcie specjalistyczne dla rodzin – słaba dostępność pomocy psychologicznej, 7. Ograniczone możliwości skoncentrowania pracy socjalnej w środowisku na problemy o-w rodziny (obciążenie pracą pracowników socjalnych), 8. Deficyt warsztatów umiejętności wychowawczych dla młodych matek, 9. Zbyt mała liczba kandydatów na rodziny

<p>nowoczesnych metod, form i narzędzi pracy z rodziną tj. CAL – OSL, KGR, TSR,</p> <p>11. Aktywizacja społeczności lokalnej,</p> <p>12. Doświadczenie w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych, w tym z UE.</p>	<p>zastępcze zawodowe i niezawodowe,</p> <p>10 Niewystarczająca liczba asystentów rodziny,</p>
Szanse (O)	Zagrożenia (T)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpieczenie środków finansowych w budżecie miasta, 2. Rozwój pracy socjalnej z rodziną opartej na projektach socjalnych aktywizujących rodziny społecznie 3. Rozwijająca się asystentura rodziny, 4. Powoływanie nowych rodzin zastępczych 5. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia roli rodziny wspierającej, 6. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, 7. Opiekun zastępczy jako zawód (wynagrodzenie, urlop, szkolenia) wpłynie na zwiększenie liczby nowych rodzin zastępczych, 8. Rozwój współpracy z innymi jednostkami pomocy społecznej w zakresie zapewnienia opieki i wychowania dzieciom jej pozbawionym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki i rosnący poziom bezrobocia utrudniający wyjście z systemu pomocy społecznej, 2. Wielopropblemowość w rodzinach zgłaszających się po pomoc i wsparcie, 3. Zwiększająca się patologia życia społecznego, w tym wśród młodzieży i nieletnich, 4. Ograniczone środki finansowe MOPR na różnorodne formy udzielania pomocy, 5. Wyjazdy zagraniczne do pracy i osłabienie więzi rodzinnych, 6. Nałożone ustawą o wspieraniu rodziny nowe zadania nie wskazują źródeł finansowania lub źródła są pozorne, 7. Niewykształcony system współpracy na linii asystent rodziny – rodzina biologiczna – rodzina zastępcza, utrudniający powrót dziecka do rodziny biologicznej, 8. Niewystarczająca liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

IX. Oczekiwane rezultaty realizacji programu.

Oczekiwane rezultaty Programu w zakresie wspierania rodziny.

1. Wzmocnienie pozytywnego obrazu rodziny, jej roli i funkcji,
2. Wzrost wiedzy i nabycie przez rodziców prawidłowych umiejętności w zakresie spraw opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz umiejętności społecznego funkcjonowania,
3. Zwiększenie ochrony dziecka w jego rodzinie naturalnej,
4. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny,
5. Rozwój i wzrost dostępności do świadczonych usług na rzecz rodziny naturalnej,
6. Zminimalizowanie wykluczenia społecznego rodziny i jej członków,
7. Środowiskowe wzmocnienie systemu wsparcia dzieci i rodzin,
8. Zahamowanie wzrostu liczby dzieci przebywających w różnych formach opieki poza rodziną naturalną,
9. Zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny i jej członków,
10. Zwiększenie aktywności organizacji i instytucji działających na rzecz rodziny,

11. Poprawa bezpieczeństwa rodziny i jej członków.

Oczekiwane rezultaty Programu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej

1. Popularyzacja rodzinnej pieczy zastępczej w środowisku lokalnym.
2. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych.
3. Zwiększenie liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.
4. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
5. Poprawa funkcjonowania rodzin - nabycie kompetencji wychowawczych i umiejętności rozwiązywania problemów i radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
6. Pozyskanie do współpracy organizacji pozarządowych, instytucji i osób działających na rzecz dziecka i rodziny w celu eliminacji nieprawidłowości związanych z opieką i wychowaniem dziecka w rodzinie zastępczej.
7. Współpraca z asystentami rodziny w celu przywrócenia rodzinie zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
8. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (1x30 rodzin).
9. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym w realizacji procesu usamodzielnienia.
10. Stworzenie warunków do utworzenia 1 rodzinnego domu dziecka.

X. Założenia programowe Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2013 – 2015.

Celem głównym programu jest wzmacnianie i przywracanie prawidłowych funkcji rodzin.

I. Cele i kierunki Programu w zakresie wspierania rodziny na terenie miasta Włocławek .

Cel główny: Doskonalenie systemu wsparcia rodziny oraz rozwój specjalistycznych metod i form pomocy dziecku i rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. **Promowanie wartości rodziny – poprzez:**
 - a) organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnej (działania metodą Centrum Aktywności Lokalnej – Organizowanie Społeczności Lokalnej, w ramach Programu Aktywności Lokalnej),
 - b) umacnianie więzi rodzinnych poprzez wymianę doświadczeń międzypokoleniowych,
 - c) tworzenie dobrych praktyk służących wzmacnianiu rodziny naturalnej,
 - d) działalność edukacyjno - informacyjna na rzecz promowania rodziny.
2. **Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu poprzez:**
 - a) systemową pracę socjalną z rodziną dysfunkcyjną w środowisku,
 - b) dostosowywanie zakresu usług do aktualnych potrzeb i problemów środowiska rodzinnego,
 - c) rozwijanie systemu poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej dla rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
 - d) zwiększanie zatrudnienia asystenta rodziny,
 - e) wdrażanie skutecznych programów zapobiegających kryzysowi w rodzinie i umożliwiających wyjście z sytuacji kryzysowej,

- f) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,
 - g) propagowanie działań na rzecz środowiskowych form wspierania rodziny w wychowaniu dzieci,
 - h) organizowanie grup samopomocowych i grup wsparcia dla rodzin,
 - i) wspieranie działań na rzecz rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym,
 - j) pomoc dla młodych matek w ciąży będących w trudnej sytuacji życiowej,
 - k) wdrażanie nowatorskich metod i form pracy z rodziną,
 - l) inspirowanie organizacji pozarządowych do podejmowania działań wspierających proces wychowawczy w rodzinie,
 - m) rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rodzin,
 - n) wdrażanie do pracy z rodziną nowatorskich metod pracy tj. KGR, CAL – OSŁ itp.,
 - o) wsparcie rodzin w wypełnianiu ich funkcji poprzez pracę wolontariuszy.
3. **Wzmacnianie środowiskowego systemu wsparcia dziecka i rodziny poprzez:**
- a) wzbogacanie oferty spędzania czasu wolnego w placówkach wsparcia dziennego,
 - b) tworzenie i wspieranie środowiskowych form pomocy dla dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach,
 - c) organizowanie dożywiania oraz wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - d) realizowanie przez placówki wsparcia dziennego programów psychoprofilaktycznych,
 - e) dążenie do osiągnięcia standardów opieki i wychowania przez placówki wsparcia dziennego,
 - f) promowanie i wspieranie organizacji różnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.

II. Cele i kierunki działań Programu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej na terenie Miasta Włocławek.

Cel główny: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w mieście Włocławek.

Cele szczegółowe:

1. **Zwiększenie liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.**
 - a) podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej,
 - b) promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym poprzez kampanie społeczne, budujące pozytywny wizerunek rodzicielstwa zastępczego,
 - c) pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnego domu dziecka,
 - d) prowadzenie procedur kwalifikacyjnych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym organizowanie szkoleń dla kandydatów.
2. **Doskonalenie umiejętności wychowawczych rodzin zastępczych i poprawa ich funkcjonowania.**
 - a) rozwój kompetencji wychowawczych poprzez udział rodzin zastępczych w specjalistycznych szkoleniach,
 - b) objęcie rodzin zastępczych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
 - c) umożliwienie rodzinom zastępczym i wychowankom korzystania z poradnictwa specjalistycznego,
 - d) prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, umożliwiających wymianę doświadczeń i integrację rodzin,
 - e) doskonalenie zawodowe kadry wypełniającej zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

3. **Poprawa jakości usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.**
 - a) doskonalenie zawodowe wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych, udział w szkoleniach doskonalących umiejętności zawodowe,
 - b) umożliwienie wychowankom udziału w grupach wsparcia, zajęciach socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych,
 - c) zwiększenie wychowankom dostępu do poradnictwa specjalistycznego,
 - d) podejmowanie współpracy z asystentami rodziny celem poszerzenia wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka oraz możliwości ewentualnego powrotu dziecka do środowiska rodzinnego,
 - e) organizowanie zajęć edukacyjnych w zakresie usamodzielnienia wychowanków - sprawy urzędowo-finansowe (gospodarowanie pieniędzmi, planowanie wydatków), kształtowanie umiejętności związanych z poszukiwaniem i zdobywaniem pracy, prowadzenie gospodarstwa domowego, kształtowanie umiejętności społecznych.
4. **Zapewnienie wsparcia i pomocy usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w prawidłowym funkcjonowaniu w środowisku.**
 - a) zapewnienie wypłaty świadczeń zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
 - b) umożliwienie udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe,
 - c) umożliwienie udziału w grupach wsparcia, socjoterapeutycznych, treningach kompetencji społecznych,
 - d) organizowanie poradnictwa specjalistycznego(psycholog, pedagog, prawnik),
 - e) pomoc w podjęciu zatrudnienia,
 - f) pomoc usamodzielnianym wychowankom w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia,
 - g) kontynuowanie i realizacja projektów w ramach środków pozyskanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na rzecz osób usamodzielnianych,
 - h) zwiększenie dostępności dorosłym wychowankom pieczy zastępczej do okresowego pobytu w mieszkaniu chronionym.
5. **Rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego wsparcia i poradnictwa poprzez:**
 - a) umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę,
 - b) pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowie odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprzednimi relacjami i rolami pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez asystenta rodziny
 - c) powoływanie Zespołów Pomocy Rodzinie złożonych z pracowników instytucji, z których pomocy korzysta rodzina w celu wypracowania rozwiązań sytuacji problemowych.

XI. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2013-2015 będą środki pochodzące z:

- budżetu Miasta Włocławek,
- budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- budżetu samorządów gminnych zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- wpływów z budżetu innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie Miasta Włocławek,
- odpłatności rodziców biologicznych,
- środków Europejskiego Funduszu Społecznego,

- środków pozyskanych w ramach programów resortowych wspierania dziecka i rodziny,
- innych źródeł.

XII. Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Monitorowanie Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w mieście Włocławek będzie odbywało się poprzez zbieranie danych odnośnie realizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu oraz analizy informacji dotyczących wykonania działań zawartych w Programie. Monitorowanie realizacji programu umożliwi obserwację realizacji zadań na poszczególnych etapach, aktualną identyfikację problemów i weryfikację założonych celów. Monitoring prowadzić będą wszystkie jednostki realizujące program, a informacje o rezultatach zostaną przekazane Prezydentowi Miasta Włocławek po zakończeniu realizacji programu.

Wskaźniki realizacji celów określa:

1. Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Liczba rodzin naturalnych (w tym dzieci) objętych pomocą i wsparciem asystenta rodziny.
3. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
4. Liczba placówek wsparcia oraz innych form wsparcia środowiskowego, w szczególności dla dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach, zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Liczba dzieci korzystających z różnych form wsparcia środowiskowego.
6. Liczba rodzin korzystających z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych; pomocy prawnej, grup wsparcia.
7. Liczba organizowanych form integracji rodzin i społeczności lokalnych (działania w ramach Centrum Aktywności Lokalnej, Programów Aktywności Lokalnych)
8. Liczba zrealizowanych programów (w tym jego uczestników) zapobiegających kryzysowi w rodzinie i umożliwiających wyjście z sytuacji problemowej.
9. Analiza porównawcza liczby wydanych postanowień Sądu Rodzinnego o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.
10. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
11. Liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych oraz rodzin pomocowych.
12. Liczba szkoleń oraz form wsparcia zorganizowanych dla pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
13. Liczba rodzin zastępczych biorących udział w szkoleniach dla rodzin zastępczych.
14. Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
15. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych korzystających ze specjalistycznej pomocy.
16. Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.
17. Liczba usamodzielnionych wychowanków, którzy zostali umieszczeni w mieszkaniu chronionym, otrzymali lokal mieszkalny z zasobów miasta, wynajęli mieszkanie, powrócili do domu rodzinnego lub zostali ujęci na liście osób do wskazania mieszkania z zasobów gminy.

Opracowała
Małgorzata Pytko
Główny Specjalista
Dział Pomocy Środowiskowej MOPR

Z up. DYREKTORA
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
Lucja Pawlaczyk
Zastępca Dyrektora
ds. Pomocy Środowiskowej